

PRIMO – OD ČTENÁŘSKÉHO OPACU K ČTENÁŘSKÉMU PORTÁLU

Jan Pokorný, Ústav výpočetní techniky UK Praha

Produkt PRIMO představuje zcela nový přístup k čtenářským službám knihoven. Završuje integrační snahy o propojení všech informačních zdrojů a navazujících služeb do jednoho **centrálního bodu**, který budou uživatelé knihovny využívat. PRIMO nabízí uživatelské rozhraní, které slouží jako paralelní vyhledávač všech informačních zdrojů, jako uživatelská schránka a čtenářská karta, jako virtuální studovna, jako elektronická nástěnka knihovny a jako nabídka všech navazujících služeb (např. EDD apod.) a které je propojeno s webovým sídlem knihovny. Významným rysem systému PRIMO je schopnost realizovat vyhledávací proces jak **distribučně** (distribucí dotazů na vzdálené zdroje), tak **centralizovaně** (stahováním dat do centrálního úložiště a následným vyhledáváním), čímž pokrývá všechny současné vyhledávací technologie (Z39.50, SRU, obecné HTTP/XML a OAI-PMH).

Uživatelskou část systému PRIMO zajišťuje webové uživatelské rozhraní, které přísně respektuje standardy W3C a podporuje proto všechny standardní webové prohlížeče. Uživatelé proto mohou využívat služeb knihovny **na jednom místě, a to kdykoli a odkudkoli**.

INTUITIVNÍ A PŘEHLEDNÉ ROZHRAŇÍ

Systém je přísně zaměřen na uživatele a snaží se nabízet zcela intuitivní rozhraní. Jak tohoto nelehkého úkolu dosahuje? Je známým faktem, že nejvyužívanějším vyhledávačem současné doby je Google – oblíbený pro svoji maximální jednoduchost a široký záběr. Google se stal synonymem pro vyhledávání. Stejnou oblibu si získaly i elektronické obchody, e-shopy, které klasické kamenné obchody překonávají zejména neomezenou „otvírací dobou“, přehlednou nabídkou a dodávkami až do domu. PRIMO v sobě spojuje výhody obou těchto fenoménů: nabízí jednoduché, ale mocné vyhledávání napříč všemi typy dokumentů a zároveň linkuje na služby, které uživatelům obstarají plné texty. Heslem systému PRIMO je „najdi a získej“. Uživatelé již nepotřebují žádný další software nebo další informační systém – všechny služby knihovny mají pohodlně k dispozici na jedné adrese.

AKTIVNÍ ÚČAST UŽIVATELŮ

Uživatelé jsou dnes z mnoha internetových aplikací zvyklí, že mohou sami vytvářet obsah, vyjadřovat se, sdílet, diskutovat a hodnotit. Z těchto uživatelských příspěvků lze často získat velice cenné informace a zkušenosti, které nejsou v oficiálních publikacích zastoupeny. Systém PRIMO umožňuje na mnoha úrovních aktivní účast uživatelů – přináší možnost značkování záznamů, známkování, recenzování a sdílení objektů.

SPOLUPRÁCE S KNIHOVNÍM SYSTÉMEM

Systém PRIMO pracuje na stejné úrovni se všemi typy informačních zdrojů, umožňuje tedy práci s elektronickým i klasickým fondem knihovny. S klasickým fondem jsou však spojeny služby prováděné manuálně, např. klasické knihovní výpůjčky, které jsou realizovány v některém knihovním systému. Systém PRIMO dokáže spolupracovat s uživatelskou schránkou knihovního systému, takže uživatel nemusí přecházet do jiného IS.

JAKO JEDEN ZDROJ

V systému se smazává rozdíl mezi informačními zdroji, které knihovna vlastní a má přístupné lokálně, a vzdálenými zdroji, které jsou k dispozici zdarma či na základě zakoupené licence. Uživatel pracuje s celým portfoliem dokumentů na jednom místě a paralelně je prohledává. Systém PRIMO jde v integraci však mnohem dál: informace z více zdrojů dokáže propojovat a vytvářet tak informační objekty zcela nové kvality. Uživatelé tak mohou např. vyhledávat záznamy monografií z katalogu knihovny, na výstupu však nezískají pouze strohé bibliografické záznamy, ale objekty obohacené o obrázky obálek knih, recenze, anotace, hodnocení jiných uživatelů apod.

PROCES ZÍSKÁVÁNÍ

Vyhledávání není v systému PRIMO ústřední proces, jako je tomu v klasických knihovních systémech. Cílem je získání primárního dokumentu. Vyhledávání je pouze nutným krokem v celkovém procesu, který důvěrně známe z elektronických obchodů. Kupované položky musíme sice nejprve vyhledat v katalogu zboží, ale vše je završeno objednávkou a dodávkou zboží až do domu. Vyhledávání je zcela flexibilní a nevyžaduje u uživatelů žádné znalosti vnitřních formátů. Dotazy lze lehko upřesňovat pomocí rozšiřování a zužování či pomocí návrhů jiných výrazů, vyhledané položky lze snadno procházet pomocí pokročilých, dynamicky generovaných filtrů na principu faset a sémantických skupin. K vyhledávání lze využít i uživateli vytvářené tagy (klíčová slova vkládaná uživateli). U každé vyhledané položky je k dispozici seznam relevantních navazujících služeb, které uživatelům umožňují získat primární dokument (zobrazit online, objednat přes

EDD, přesměrovat na výpůjční službu apod.). Tento princip uživatelé dobře znají z chování nákupního košíku v e-shopech.

ŠIROKÉ MOŽNOSTI UZPŮSOBENÍ

Uživatelské rozhraní je řešeno jako webové rozhraní, je tedy vytvořeno pomocí HTML/CSS. To umožňuje prakticky neomezené možnosti úprav vzhledu i skladby jednotlivých komponent systému PRIMO. Systém tam můžeme lehko integrovat do portálů či naopak komponenty jiného IS integrovat do systému PRIMO.

ZÁVĚR

Systém PRIMO přichází na český trh jako první reprezentant knihovních systémů zcela nové generace. Boří mýtus informačních systémů zaměřených na vyhledávání a zaměřuje se na jeden jediný úkol, kterým je dodání primárního dokumentu uživateli. Využívá při tom informačních zdrojů, které dnes mají knihovny k dispozici – lokální bibliografické báze, vzdálené informační zdroje, ať již bibliografické nebo plnotextové, výpůjční služby, elektronické dodávání dokumentů, služby uživatelských schránek knihovních systémů atd. Systém PRIMO všechny tyto zdroje a služby zastřešuje pod jediné uživatelské rozhraní, a to takovým způsobem, že uživatel získává pocit, že pracuje s jediným informačním systémem s jediným komplexním informačním zdrojem. Na konci jeho snah by měl být vždy dodaný primární dokument.